

IKT-kompetens för bibliotekspersonal hösten 2010

Katarina Norstedt

Projektet:

Att öka IKT-kompetensen hos bibliotekspersonal gällande databaser genom att skapa filmer och foldrar för de vanligast förekommande databaserna i länet. I projektet ingår även material kring hemsida, marknadsföring, Opac och E-lib.

Syftet är att all bibliotekspersonal i Jönköpings län ska få samma grundkunskaper och därmed befinna sig på samma kunskapsnivå oavsett om det gäller chef, bibliotekarie eller assistent, så att referenskällorna används mer.

Målet är att öka användningen av databaser och att bibliotekspersonalen ska bibehålla sina kunskaper kring databassökning samt att få varje bibliotek i länet att diskutera sitt utbud av databaser för att anpassa till det egna bibliotekets behov.

Hösten 2010 har alla bibliotek i länet fått besök av Katarina Norstedt där dessa frågor diskuterats och därmed har all personal diskuterat samma frågeställningar. Ett bibliotek har avböjt besök.

Redovisning av besök:

Här redovisas vad som diskuterades kring de frågor jag hade med mig och idéer som kommit upp. Det är inte en redogörelse för varje biblioteksbesök.

Upplägg

Besöken var upplagda enligt följande men varje bibliotek hade möjlighet att anpassa det utifrån egna förutsättningar.

- 9.00 Introduktion och presentation av projektets delar
- 9.30 Fika
- 10.00 Diskussioner i små grupper
- 11.00 Sammanfattning och fortsatt arbete samt utvärdering

- 12.00 Lunch

- 12.30/13.00 Individuell handledning för den som vill, enskilt eller i grupp.
- 15.00 Slut för idag

Presentation

Presentationen bestod i information om projektets syfte och samtidigt lyftes frågor kring projektets olika delar. Den låg till grund för diskussionerna och gav all personal samma information inför diskussionerna.

Presentationens frågeställningar:

- Syfte med projektet: Att öka kompetensen att söka i databaserna, öka användningen av bibliotekets utbud samt att skapa diskussioner.
- Databaser: Varför har vi databaser? Hur ökar vi användningen? Hur blir vi tryggare i att använda dem? Om de inte används, ska vi ha dem kvar?
- E-medier: Varför har vi e-medier? Kan vi visa besökarna? Varför är detta intressant för besökarna? Länka poster i katalogen.
- Opac: Används den egna opacen av personal och låntagare? Hur beställer vi enstaka lån i Ling-on-line? Enstaka lån vs depositioner.
- Bibliotekets hemsida: Vem gör den? Vem underhåller den? Varför har vi hemsidan? Vad ska finnas där?
- Marknadsföring: Analysera verksamheten- 1. Analys- hur ser det ut idag? 2. Strategi- vad ska vi marknadsföra, för vem och vad får det kosta? 3. Genomförande- vad ingår?, ansvarsfördelning, tidsplan? 4. Utvärdering- vad har vi lärt oss? Vad fick vi för utslag?
Intern marknadsföring: politiker, styrelse, skolledning
Extern marknadsföring: användare och icke-användare.

Diskussioner

Många bibliotek diskuterade frågan om syfte, stort som smått: vad är bibliotekariens roll? Varför har vi dessa databaser? Att ha syfte och en plan klart för sig innan man hoppar på något nytt var en sak som många tog till sig. Att ha formulerat ett mål med att börja med något nytt snarare än att börja med t ex Facebook utan att först tänkt igenom vad vi ska ha det till och varför.

Diskussionerna gav även en ny förståelse för vad databaserna kan erbjuda och en stor inspiration till att ta tag i självständiga sökningar för att använda de resurser biblioteket har i mötet med låntagarnas frågeställningar. Det var även på ett par bibliotek diskussioner om databasernas vara eller icke-vara, kan de ha spelat ut sin roll?

Dagen gav även många bibliotek möjligheten att hela personalgruppen kunde sitta ner och diskutera, något som kan vara svårt hos några bibliotek. Frågor kring möjligheter med bibliotekets utbud, att ha ett tydligt mål och även att bestämma ett slutdatum för att ha något att jobba emot lyftes ofta och var en av de största vinsterna med diskussionerna.

Konkreta förslag

Under besöken kom många bra idéer fram och personalen hade en stor vilja att förbättra verksamheten på olika sätt. Dessa frågor är viktiga att ta med sig när en

fortsättning på projektet ska formuleras men också för biblioteken när det egna arbetet att utveckla sitt bestånd ska fortsätta.

Vad framkom?

Biblioteken vill gärna ha praktiska träffar för hela länet kring hur man använder databaser och andra tjänster. Antingen genom att en representant från leverantören visar eller genom att lösa det internt. Ett förslag var att dela upp databaser och andra delar mellan personalen och använda ett ATP per månad till att en i taget redovisa den aktuella databasen på djupet.

Ett annat förslag var att ha träffar med andra bibliotek för att lyfta problem och frågor som dyker upp kring databaser, många frågeställningar bör vara desamma på länets bibliotek.

Viljan att jobba med Digital Delaktighet märks tydligt på biblioteken. Problematiken kring den digitala klyftan börjar gro hos personalen och viljan att sätta igång finns men hur vet man inte ännu. Denna dag har varit viktigt för att lyfta fram att projektet "IKT-kompetens för bibliotekspersonal" är som en gemensam grund innan vi går utanför personalen och lär andra hur man kan använda sig av tekniken och dess möjligheter, vi själva måste ha samma grund att stå på.

Att det anordnas flera träffar per termin där man i den egna personalgruppen träffas och diskuterar databaser och marknadsföring, dess syfte och mål.

Att som enskilt bibliotek aktivt arbeta för att få in databassökningar i vardagen, till exempel genom att öppna alla resurser vi har direkt på morgonen, så som vi gör med katalogen för att se dem på skärmen och därigenom använda dem.

Ha en målgrupp klar innan vi gör en marknadsföringskampanj eller köper en ny databas. Ett bibliotek listade sina databaser och tillsammans kom de fram till vilka de skulle marknadsföra sina databaser för.

Depositionerna måste i många fall vara kvar då stora grupper låntagare inte har en lästradition med sig från sitt hemland och därför behöver en hylla böcker att välja bland. Men det gäller även att ägna mer tid åt enstaka lån för enskilda låntagare då andra låntagargrupper har en stark lästradition och därmed har en tydligare bild på vad de vill ha och därför kan använda sig av katalogen i Jönköping för att se vad som finns på deras språk. Tips: Vill man veta vad en bok handlar om eller heter på svenska kan man använda sig av BURK-sök för många av de utländska böckerna har varit med i Btj-häftet och därmed har en kort svensk annotation eller lektörsomdöme som går att finna i BURK.

Chefen

Eftersom cheferna initierade detta projekt har det varit viktigt att de är med under hela dagen. Dels för att de ska få en bild av verkligheten på det egna biblioteket och dels för att personalen vet att chefen har hört deras synpunkter och samtidigt kan svara direkt på synpunkter och frågor. Chefen har varit med på alla bibliotek jag besökt och inte styrt eller tagit över diskussioner utan medverkat som alla andra.

Utvärderingarna:

De flesta har gott att säga om IKT-dagen, många är medvetna om problematiken men tar inte tid till att bli bättre, varken enskilt eller som grupp.

Nedan redovisas utvärderingarna och dess synpunkter i korthet, se enkäten i bilaga.

Presentationen:

Tydlig och intressant, gav ett tydligt syfte med besöket. Bra att ifrågasätta det vi är bra på. Konkreta frågor att diskutera kring. Presentationen skapar tankar kring utveckling/förändring. Det var inspirerande, lagom mycket innehåll och tempot var bra. Föreläsaren var påläst och engagerande. Lite spretigt när det var olika delar som presenterades, fokusera hellre på en eller två i taget och ha fler träffar.

Materialet på webben:

De flesta ger positiva kommentarer: pedagogiskt, tydligt, bra med både filmer och foldrar, lätt att använda, bra att både personal och låntagare kan ha nytta av materialet. Enkelt och informativt grundmaterial för att komma igång, lagom långa filmer. En del har inte tittat på materialet, antingen på grund av tidsbrist eller för att informationen inte gått fram.

Lärde jag mig något nytt:

De flesta svarade ja. Det gav insikt om fler källor att använda vid referensarbete. Att tänka efter före man börjar med något nytt. Att ha ett syfte klart för sig gällande allt utbud och att våga tänka nytt kring databaser och därmed våga söka mer. Dagen har öppnat ögonen för funktioner och innehåll i vissa databaser. Att alla i hela personalgruppen behöver diskutera detta tillsammans, det behövs oftare, skrev många. Dagen väckte nya tankar kring utbud och resurser.

De som svarade nej tyckte inte att de lärde sig något nytt rent tekniskt men blev påmind och medveten om problematiken. Några kan redan mycket kring databassökningar men blev inspirerade att fortsätta bli bättre.

Diskussionerna:

De flesta svarade att det var bra: alla i personalgruppen får vara med och diskutera kring vad som kan förbättras och många nya idéer kring verksamheten och dess utbud kommer fram. Några vill ha fler träffar kring detta på sitt egna bibliotek. Personalen upplever att de behöver prata om arbetssätt och verkligheten på varje arbetsplats oftare. Att man tar sig tid att sitta ner och se vad som behöver göras kring ett ämne som inte diskuteras mycket kring annars. Dagen var ett bra forum för att sätta ord på tankar och idéer. En tydlig lärdom var att det är viktigt att tänka efter före kring marknadsföring och resursfördelning. Dagen var ett bra sätt att lufta det som biblioteken kan förbättra. Många uttryckte det positivt att hela personalgruppen får tid att diskutera på djupet och att konkreta idéer kring fortsatt arbete kom fram.

Några kryssade i rutan för sådär. Det finns behov att lyfta fler frågor oftare och att det var bra diskussioner i smågrupper men inte i storgrupp. Någon tyckte att vissa i personalen bara ser hinder, att det var ett för stort ämne att diskutera samt att

diskussionerna svävade ut för mycket, det är bättre att ta de olika delarna i projektet var för sig än vid samma tillfälle.

Innehållet under dagen:

Majoriteten svarade att dagen var bra. Upplägget var bra med presentation, diskussion och handledning. Flera tyckte det var bra att det inte var databaspresentation där databaserna presenterades var för sig. Dagen bjöd på information kring aspekter man inte tänkt på och lyfter frågan alla förtränges: vi behöver använda databaserna mer. Dagen och dess innehåll är intressant, synliggörande och medvetandegörande och håller lagom nivå. De som hade handledning tyckte det var bra med den tiden, att sitta ner och öva med föreläsaren som stöd när det behövdes. Fler frågor väcks och det är viktigt att lyfta frågan och utvärdera vad vi behöver, att diskutera nuläget och mål.

Några svarade sådär: "Mycket hade man väl redan koll på". Några hade förväntat sig mer av en workshop, genomgångar av databaser, att se exempel från databaser, samt att fått söka själva.

Vad tar jag med mig från dagen:

Vad vi gör nu, vad vi kan göra och vad vi ska satsa på? Vi förbättrar verksamheten genom att använda databaserna. Att börja använda databaserna mer i referenssamtalet. Dagen gav inspiration för fortsatt arbete, att utnyttja det som finns och minnas det i mötet med låntagaren. Vikten av att analysera behoven och syftet innan vi satsar på något nytt, riktad marknadsföring, målgruppstänk. Personalen kan bli bättre på att söka och förmedla. Vi kan ju informationssökning men vi måste bli bättre på att lyfta fram det! Att låntagaren kan göra mer själv. Analysera databaserna utifrån behov, utbud och användning. Att ha syfte klart med vad vi gör. Många nya idéer att arbeta med. Att vi kan samarbeta mer internt och mot låntagarna. Att det var bra att både bibliotekarier och assistenter var med för då ligger hela personalgruppen på samma ställe.

Vad ska biblioteket arbeta mer med?

Att alla kan använda databaser och se möjligheterna med det, lära sig databaser bättre, att en regelbunden uppdatering kommer i bruk. Att använda och marknadsföra det vi har och att uppmärksamma låntagarna på databaser. Vi måste tänka över vad vi kan och vill erbjuda och för vilken målgrupp/-er, satsa mer målinriktat och gruppanpassat. Bedriva en mer aktiv marknadsföring och effektivisera densamma inom personalen. Granska och utvärdera det vi har för att bli bättre på att nå användare.

Biblioteket måste ha fortsatta diskussioner och konkreta åtgärder i form av fler utbildningsdagar. Information kring utbud och evenemang måste även nå ut till kulturnämnden. Jag måste ha avsatt tid för egen utbildning/sökning så det blir en del av vardagen. Biblioteket måste ge all personal samma utbildning och information. Formulering av syfte för databaser med mål och strategier för att nå syftet. Biblioteket bör erbjuda sökkvällar riktade mot olika målgrupper och bli bättre på att informera lärare om databaser.

Biblioteket bör utveckla sin hemsida, köpa in Arena, och personalen visar hemsidan för låntagarna.

Vad vill jag arbeta mer med?

Det framkom att personalen vill arbeta mer med sökkvällar för allmänheten, ha månadens databas och aktivt nå ut med den, att biblioteket har strategimöten för målgruppsinriktad marknadsföring och visningar.

Individen vill träna mer, lära sig och lära ut till besökarna. Personalen vill få rutin på att gå in på några databaser varje vecka för att bibehålla sin kunskapsnivå. Diskussioner mer med kollegorna kring databaser var det flera som önskade sig.

Många vill marknadsföra databaserna på bättre sätt och arbeta mer aktivt med marknadsföring mot enskilda målgrupper. "Att vi har schemalagd tid (som passtid) för att öva på databaser" för att få rutin på att upprätthålla kunskaperna i databassökningar. Använda databaserna praktiskt, se möjligheter och vilka de kan passa för.

Marknadsföra mer för att få självständiga låntagare. Riktad information till olika målgrupper för att de har olika behov av samma resurs. Att ha fokus mer på helheten än bara ens egna område. Skaffa mig vana och kunskap i det vi har, utbildar oss själva för gruppens vinning. Utvärdering och åtgärder för att förbättra verksamheten.

Formulera ett syfte med hemsidan och ha tydliga mål och strategier. Erbjud informationssökning mot elever och lärare samt info till äldre om IT-tjänster. Vad kan vi erbjuda och se till att jag som personal kan de områdena. Fokusera på utveckling av hemsidan och lära mig mer om Arena.

Övriga synpunkter?

Vill pröva söka mer själv. IKT-dagen gav en bra start för fortsatt arbete. Bra och lärorik dag, fler liknande dagar vid behov. Bra med diskussion kring dessa frågor. Tycker det är synd att man inte kan utvecklas pga ekonomin. Bra framfört! Bra att åka ut till biblioteket, att samla personalen kring en gemensam fråga. Intressant dag, vi behöver prata mer om detta för att skapa ökad trygghet inför dessa frågor och utmaningar. Det var en lärorik dag!

Slutsatser:

Behovet för att kontinuerligt arbeta med databaserna är stort, många bland bibliotekarierna tar inte tiden det krävs för att hålla sig uppdaterad.

Dagen behövdes då många fick ny inspiration till att underhålla sin sökvana. Databasutbudet på det egna biblioteket diskuterades och man reflekterade över vad man har och inte behöver ha, vad kan bytas ut och vad kan vi lyfta fram och till vilka.

Att formulera ett syfte med all verksamhet, t.ex. vilka databaser vill vi ha, varför och för vilka? Vilka tjänster skall vi erbjuda och varför? Var ska biblioteket finnas och

varför? Även större frågor kring syfte diskuterades, ex vad är bibliotekariens roll? Att bistå i litteraturförmedling eller hjälpa beställa flygbiljetter och skapa e-postkonto?

Flera praktiska träffar, internt eller på länsnivå efterfrågades. Att få information om nya databaser, hjälp i att hitta databaser för ett mindre folkbibliotek. Demonstrationer kring det utbud man har i databaser, e-böcker. Kanske workshops kring webben med visningar på hur andra använder hemsida, facebook och blogg för att lyfta fram biblioteket.

Att ha riktad marknadsföring: för vem, varför och för vad? Att ha en tydlig plan med all marknadsföring och att i förväg veta vem man riktar sig till. Det kan innebära att samma databas får två olika marknadsföringskampanjer för olika målgrupper. Att tänka på andra vägar än vanliga affischer, flyers och annonser. Var finns våra låntagare och hur når vi dem?

Inspiration och förståelse var två ledord: inspiration att göra mer med bibliotekets utbud i databaser, e-böcker, hemsida och marknadsföring och förståelse för att man måste öva mera för att få in nyttjandet av databaser i vardagen men också att man bör tänka till innan och rikta sig till olika grupper för att nå ut med sin verksamhet och dess möjligheter. Till exempel: Library PressDisplay, är inte bara för låntagare som kommer från ett annat land och bor i kommunen utan också för turister som kan läsa "sin" dagstidning samma dag den kommer med annonser och allt. Men också för de som ska åka utomlands, kolla in Le Monde, vilka utställningar, shower, museer finns just nu?

Övning ger färdighet och när vi övar blir vi trygga i att använda oss av den tjänsten. Därmed kan vi i mötet med låntagaren prata om vad som finns och visa databaser, e-böcker och opac och på så sätt hjälpa låntagaren att hitta mer saker biblioteket kan erbjuda. Släpp spärrarna och låt låntagaren få tillgång till utbudet hemifrån.

Fortsatt arbete:

Katarina Norstedt och Annhild Ottosson sammanställer en plan för fortsatt arbete. Den kommer att innehålla databaser, e-böcker, läsplattor men också sociala medier. Upplägget kommer att vara i form av 'en sak i taget'. Hela länet arbetar utifrån samma schema och under två veckor fokuseras arbetet på att lära sig/fördjupa sig i en ny sak. Hela länets personal kommer att ha varandra som stöd och det blir på så sätt en gemensam grundkompetens hos all personal, alla gör samma sak.

Programmet kommer att kompletteras med informationsdagar kring e-lib och läsplattor, ILS Malmö kring webbresurser och Webb-IT samt Library PressDisplay.

Bilaga 1

Utvärdering:

Datum:

Hur var presentationen?

- Bra
- Sådär
- Inte bra

Varför/varför inte:

Hur är materialet på webben?

- Bra
- Sådär
- Inte bra

Varför/varför inte:

Lärde jag mig något nytt?

- Ja
- Nej

Varför/varför inte:

Hur var diskussionerna?

- Bra
- Sådär
- Inte bra

Varför/varför inte:

Hur var innehållet under dagen?

- Bra
- Sådär
- Inte bra

Varför/varför inte:

Vad tar jag med mig från dagen?

Vad vill jag att mitt bibliotek arbetar med efter denna dag?

Vad vill jag arbeta med efter denna dag?

Övriga synpunkter?